

Z činnosti hudebních knihoven – IAML

Rok 2001 – 50 let IAML a 30 let ČNS IAML

Rok 2001 je – kromě jiného – rokem padesáti let IAML (Mezinárodního sdružení hudebních knihoven, archivů a dokumentačních středisek). Při této příležitosti nás těsně před Vánocemi 2000 požádala Maria Calderisi Bryce z Kanady (jedna z nejvýznamnějších osobností IAML za poslední dvacetiletí a v letech 1986-1989 prezidentka IAML) o sdělení libovolných osobních a dokonce přímo osobně laděných vzpomínek na naše první kontakty s IAML, na setkání s významnými osobnostmi IAML, dále na zajímavé zážitky a události v rámci tohoto sdružení atp., o nejrůznější odborné spolupráci ani nemluvě.

Rok 2001 je však zároveň rokem třicátého výročí ustavení Československé skupiny IAML, jejímž ústrojným pokračováním je dnešní Česká národní skupina IAML (dále ČNS IAML). Obě výročí nás bezprostředně vybízí nejen ke vzpomínání, ale i k bilanci a hodnocení jako možným variantám na obě jubilejní témata.

V rámci stručného úvodníku se bohužel musíme omezit jen na to nejnnutnější – na základní skutečnosti, fakta a trendy, a to ještě jen čistě subjektivní optikou. Vůbec by nebylo na škodu, kdybychom v tomto jubilejním vzpomínání v příštích číslech periodika Národní knihovna našli následovníky. Avšak žádná účelová okolnost z nás nesejme povinnost obsáhlejšího shrnutí a zhodnocení naší dosavadní spolupráce s IAML v kontextu padesáti let existence IAML.

Sám jsem poprvé přišel do kontaktu s informacemi o IAML na podzim 1976, kdy jsem začal pracovat v hudebním oddělení Národní knihovny v Praze (tehdy Státní knihovny ČSR), které mj. plní funkci sekretariátu ČNS IAML. Začátkem srpna 1980 jsem se zcela neočekávaně (zastupoval jsem tehdejší tajemnici naší národní skupiny IAML Jitřenku Peškovou) zúčastnil kongresu IAML v Cambridgi ve Velké Británii. Byl to pro mne zážitek na celý život. Byl jsem tenkrát vůbec poprvé na Západě. „Zblízka“, bezprostředně a názorně, jsem mohl poznávat strukturu a fungování IAML na pozadí výročního zasedání. Měl jsem štěstí, že v Cambridgi jsem se seznámil s mnoha významnými představiteli i řadovými členy IAML. Mnozí z nich v tomto sdružení stále aktivně působí, s některými z nich jsem dodnes v pravidelném kontaktu a stali se z nás skuteční přátelé.

Tak jsem se například seznámil s profesorem Barry S. Brookem z USA. I on patří ke kmenovým osobnostem v historii IAML. V letech 1977 až 1983, tedy ve dvou funkčních obdobích, působil jako prezident IAML, později ještě jako prezident Mezinárodní hudební rady (IMC). Už od tohoto prvního setkání mi imponoval jedinečným propojením odborné autority s hluboce lidským citěním, osobitým smyslem pro humor a porozuměním vůči mladým lidem. V Cambridgi jsem se také poprvé setkal s Pamelou Thompsonovou z Londýna, nynější prezidentkou IAML, která mě příjemně překvapila pěknou češtinou a která – nechci se mýlit – byla na výročním setkání IAML tak jako já poprvé.

Brzy po Cambridgi, na podzim roku 1981, jsem byl v souladu s tehdejšími zvyklostmi jmenován ministerstvem kultury ČSR předsedou Čs. skupiny IAML. Tato funkce mi umožnila celkem pravidelnou účast na výročních konferencích a kongresech IAML. Odtamtud získávané zkušenosti postupně determinovaly moje další odborné působení a jeho prostřednictvím se zároveň svým způsobem promítaly do dalšího vývoje hudebního knihovnictví u nás. Spolupráce s IAML se stávala stále významnějším pojmem a také „účinnou zbraní“ při prosazování pozitivních a svobodných snah v podmínkách dřívějšího socialistického režimu.

Mocným impulzem pro mne osobně byla moje účast na kongresu IAML v květnu 1983 v USA, ve Washingtonu, D.C., zejména pokud jde o poznání skvěle vybavených hudebně dokumentačních institucí všeho druhu včetně sítě veřejných knihoven. (Pokud jde o jednotlivosti, pak nezapomenutelným dojmem na mne tehdy zapůsobila koncepčně i obsahově skvělá, bohatě dokumentovaná hudebně etnografická přednáška Severoameričana Dona L. Robertse v hlavním sále Kongresové knihovny, pozdějšího prezidenta IAML v letech 1992 až 1995). Dalším pro nás důležitým momentem byla výroční konference IAML konaná v červenci 1987 v Amsterdamu. Tam jsem poprvé jménem naší národní skupiny oficiálně oznámil, že naše země a její hlavní město Praha chtějí hostit některou z příštích výročních konferencí nebo kongresů IAML. V podmínkách socialistického státu to byl opravdu nelehký závazek a sama příprava byla podle toho adekvátně obtížná – zkušenost z pořádání podobné akce jsme zatím postrádali.

Naše snahy posléze vyvrcholily mezinárodní výroční konferencí IAML, uspořádanou v srpnu 1991 v Praze. Pražská konference byla velkým úspěchem i satisfakcí českého hudebního knihovnictví a hudebně dokumentační práce zejména v oblasti RISM (Mezinárodní soupis

hudebních pramenů), veřejných a vědeckých hudebních knihoven. Dopadla, myslím, skvěle, došlo tu k novým bilancím, pozitivním konfrontacím i k otevření nových problémů, byly navázány nové kontakty, nová přátelství. Hodnota těchto „zisků“ byla o to větší, že jsme ji nabyli v optimálním kontextu mezinárodního zájmu, kterému se tehdy naše země těšila.

(Ještě k přípravě konference: dodnes vzpomínám na pomoc a operativní schůzky přípravného výboru konference, především ty, kterých se účastnila Veslemöy Heintz ze Švédska, generální tajemnice a pozdější prezidentka IAML (v letech 1995 až 1998); její podíl na přípravě a tím i úspěchu konference byl skutečně významný a nezastupitelný).

Čas přípravy pražské konference IAML, její realizace a vyznění (shodou okolností se zhruba kryje s obdobím let 1989 až 1992, kdy jsem zastával funkci jednoho ze čtyř viceprezidentů IAML) lze nazvat „zlatým obdobím“ našich dosud nejužších kontaktů s IAML a důležitým impulzem pro další vývoj hudebního knihovnictví a hudebně dokumentační práce v ČR v průběhu 90. let dodneška.

Během třiceti let existence České národní (dříve Československé) skupiny IAML se v jejím čele vystřídali celkem čtyři předsedové. Při této příležitosti je třeba vzpomenout a ocenit nezapomenutelnou a vpravdě průkopnickou zásluhu našich předchůdců a zakladatelů Skupiny v čele s Vladimírem Dvořákem (Univerzitní knihovna Bratislava), prvním předsedou. Po nedobrovolném vakuu v činnosti Skupiny v letech 1977 až 1981 (ovšem ani tehdy naše kontakty s vedením IAML a hlavní oblasti spolupráce nebyly přerušeny), motivovaném personálně politicky v souvislosti s osobností V. Dvořáka, funkci předsedy zastával Julius Hůlek (Národní knihovna ČR, Praha), a to od roku 1981 až do dubna 1999 s malou přestávkou 1992 až 1993.

V letech 1992 až 1993 byla předsedkyní ČNS IAML Blanka Červinková (Městská knihovna v Praze), a to zdaleka ne jen epizodicky, jak by se na první pohled mohlo zdát. Svou aktivitou ve Skupině i v mezinárodním přesahu získala značný respekt zejména v řešení autorskoprávní problematiky využívání netradičních hudebních dokumentů (její zásluhou se ve prospěch ČR do této oblasti vložilo vedení IAML). Mj. měla zásadní podíl na přípravě a realizaci výroční konference IAML 1991 v Praze, na revizi a formulaci dodnes platných stanov ČNS IAML (původní verze pochází z roku 1987) a v uvedeném období navíc působila jako jeden ze čtyř viceprezidentů IAML. Současná předsedkyně Skupiny Zuzana Petrášková (NK ČR) se po odborné i organizační stránce rovnoměrně věnuje problematice nejen vědeckých, ale i veřejných hudebních knihoven ve prospěch adekvátního podílu obou sfér ve spektru hudebního knihovnictví ČR.

Máme-li na závěr několika slovy shrnout a zhodnotit základní trendy v dosavadním vývoji ČNS IAML, pak můžeme konstatovat, že celá osmdesátá léta se odvíjela ve znamení hledání nové vlastní identity. Důraz byl položen na budování Skupiny jako celku při zachování dalšího rozvoje úspěšných dílčích oborových specifíků dosavadní mezinárodní spolupráce (zejména RISM, vědecké hudební knihovny a nověji především oblast veřejných hudeb-

ních knihoven). V dalším slibném rozvoji našich snah nás po zmíněné pražské konferenci v raném polistopadovém období „zaskočily“ důsledky rozpadu československého státu (k roku 1983) – bylo nutné dosavadní Čs. skupinu IAML transformovat na dvě svébytné národní Skupiny, českou a slovenskou. Ustavení ČNS IAML ovšem představovalo organizačně i časově větší potíže, než jsme původně předpokládali. Vleklé řešení organizačních problémů nás zdržovalo od žádoucí odborné činnosti rozdělené do několika odborných pracovních skupin. Nicméně odborná specifická problematika zcela opuštěna nebyla a ve druhé polovině 90. let přichází stále více ke slovu. Vedoucí „stálíci“ je spolupráce s RISM, pokračuje spolupráce s RILM (Mezinárodní soupis literatury o hudbě). Ve druhé polovině 90. let se nově prosazuje spolupráce s RIDIM (Mezinárodní soupis hudební ikonografie) a je formulován projekt České národní fonotéky. Dřívější mnohaleté zkušenosti i aktuální kontakty s IAML mají vliv na nový rozvoj veřejných hudebních knihoven v ČR.

O tomto – prozatím posledním – článku vývoje ČNS IAML se koneckonců můžeme dočíst na stránkách naší pravidelné rubriky. Potěšitelný je zejména rozvoj aktivity ČNS IAML na poli veřejných knihoven především v souvislosti s podzimními bienále v Hradci Králové.

Julius Hůlek
Národní knihovna ČR

Významné životní jubileum PhDr. Jitřenky Peškové

Na podzim roku 2000 oslavila v kruhu svých spolupracovníků v hudebním oddělení Národní knihovny ČR významné životní jubileum PhDr. Jitřenka Pešková (narozena 30. září 1930 v Ptýrově).

Jubilantka již od školních let aktivně pěstovala instrumentální hudbu a zpěv. Gymnázium našťěvovala v Novém Bydžově a České Lípě, kde v roce 1950 maturovala. Záliba v hudbě určila i její studium na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, konkrétně oborů hudebního oddělení nynější Národní knihovny ČR. Tato instituce spolu s oborovým zaměřením, jemuž se zde věnovala (v letech 1977 až 1989 jako vedoucí oddělení), ovlivnily v podstatě celé další odborné působení dr. Peškové. Specializace v oblasti hudebně historického výzkumu a hudební dokumentace ji posléze na dlouhá léta „vynesly“ do čela hudební vědy a národopisu. Univerzitní studium ukončila roku 1955 státní závěrečnou zkouškou a diplomovou prací „Vranického Oberona a jeho vliv na rozvoj singspielu“.

Zprvu působila v Čs. souboru písní a tanců a pak nastoupila nejprve externě do akce ústředního soupisu hudebních pramenů na území ČR, dané především tzv. Souborným hudebním katalogem (dále SHK), budovaným právě v hudebním oddělení Národní knihovny ČR. V rámci